

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- tai etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

• **Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

-

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

"Jatketaan elinkaariarviointiin perustuvaa vähähiilisen rakentamisen säädöstiekartan toimeenpanoa. Varmistetaan eri rakentamisen osa-alueiden (korjaus, uudet rakennukset ja väylät) ilmastotoimien arvioinnin yhteensopivuus. Varmistetaan kaavoituksen ja rakennustason ilmastotoimien koherenttius."

Kaavoituksen joustavoittamisella on aivan keskeinen rooli kaupunkien resurssitehokkaan kehittämisen osalta. Kaavoitusta tulee joustavoittaa, jotta esimerkiksi rakennusten käyttötarkoitusten muutokset helpottuvat. Tämä todettiin myös Sitran "Korjausliike 1,5 astetta" -selvityksessä.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

-

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Kohdat: "" Varmistetaan tarvittavat resurssit 55-valmiuspaketin uusien veloitteiden toteuttamisen ja kansallisella tasolla energiatehokkuuden edistämiseen kohdistetaan riittävä energiatuki." (2.4 Energiatehokkuuden edistäminen)

"Varmistetaan energiatehokkuussopimustoiminnan jatko myös nykyisen sopimuskauden 2017–2025 jälkeen. Sopimusyrityksille ja kunnille luodaan riittävät kannustimet." (2.4 Energiatehokkuuden edistäminen)"

Vapaaehtoinen sopimustoiminta vähentää energiankulutusta vaikuttavalla ja erinomaisella tuotto-panossuhteella. Rakli kannattaa energiatehokkuussopimustoiminnan jatkoa nykyisen sopimuskauden jälkeen. Energiatehokkuussopimukset ovat esimerkki tavasta jossa toimenpiteet kohdistuvat kustannustehokkaasti päästöjen vähentämiseen kun päästöjen vähentämisen keinovalikoima jää toimijoiden valittavaksi.

Rakli näkee että EU:n 55-valmiuspaketin yksityiskohtaiset keinoihin menevät säädösehdotukset energiatehokkuuden toteuttamisesta ovat iso ongelma energiatehokkuuden kohdistamisessa kustannustehokkaasti ja kiinteistöjen erilaiset lähtökohdat sekä elinkaaret huomioonottavasti kiinteistökantaan. On olennaista varmistaa että EU-säädökset mahdollistavat jatkossakin järkevän energiatehokkuuden edistämisen osana kansallista ilmasto- ja energiastrategiaa

Yksityiskohtaista päällekkäistä sääntelyä tulee välttää,

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

-

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoim vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoim vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

Kohta: "" Kehitetään sähkömarkkinoita Älyverkkotyöryhmän ja Sektori-integraatiotyöryhmän ehdotusten pohjalta lähtökohtana asiakaskeisyys sekä kulutusjouston ja hajautetun sähköntuotannon lisääminen sekä kustannusten tasapuolinen ja oikeudenmukainen jakautuminen sähköjärjestelmän

käyttäjien välillä." (Sähkömarkkinoiden kehittäminen)"

Rakli näkee, että sektori-integraation edistäminen on kannatettavaa. Näemme kuitenkin yksityiskohtaisen EU-lainsäädännön koskien rakennusten energijärjestelmiä ja EU-komission halun lisätä päätäntävaltaansa asioissa, joista paras ymmärrys on jäsenmailla selkeäksi riskiksi sektori-integraation edistämiseksi ja kansalliselle ilmasto- ja energiatehokkuustyölle. 55- valmiuspaketissa esillä oleva ehdotukset uudeksi rakennusten energiatehokkuusdirektiiviksi, energiatehokkuusdirektiiviksi ja uusiutuvan energian direktiiviksi vievät edellytyksiä sektori-integraation toteuttamiselta Suomessa. 55-valmiuspaketin direktiiviehdotukset keskittävät yksityiskohtaisesti resursseja rakennusten energijärjestelmiin, kun sektori-integraatiossa on kyse päästöttömästä rakennusten ja energijärjestelmän muodostamasta kokonaisuudesta. On olennaista, että säädösympäristö ohjaisi teknologianeutraalisti valitsemaan päästöjä tehokkaimmin vähentävän vaihtoehdon. Energiaverkkoja tulee voida hyödyntää jatkossakin ja kansallisen edunvalvonnan tulee varmistaa, että vähähiilisyiden polku voidaan suunnitella paikalliset olosuhteet, lähtökohdat ja mm. rakennuskannan erityispiirteet huomioiden.

Näemme yksityiskohtaisen keinoin puuttuvan EU-lainsäädännön myös uhkatekijäksi investointien allokoinnissa vähähiilisyiden regulaation kajotessa keinoin millä vähähiilisyttä tehdään.

Rakli kannattaa energiayhteisöjen toiminnan helpottamista, alueellisten verkkojen syntymistä ja älyverkko työryhmän laatimien ehdotusten toteutusta.

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

-

Avoim vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Rakli näkee koulutuksen ja osaamisen kasvattamisen sekä perustutkinto että jatkokoulutus tasolla merkittävänä osana tätä kokonaisuutta. Esimerkiksi rakennusten tai rakennusten korjauksen suunnittelussa tulee huomioida uusimmat käytössä olevat ratkaisut.

9) Verotus (strategian luku 2.9)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoim vastaus verotusta koskien

-

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoim vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

-

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoim vastaus EU-vaikuttamista koskien

"Ilmasto- ja energiapolitiikkaa koskeva EU-sääntely on jatkuvassa muutoksessa. Kansallisesti toimeenpantavien velvoitteiden määrä lisääntyy ja yksityiskohtaistuu. Toimeenpanon haasteita lisäävät

myös uudet horisontaaliset kaikessa huomioitavat arvotemat sekä useista eri EU-säädöksistä samaan

yksittäiseen substanssialueeseen, esimerkiksi liikenteeseen, kohdistuvat velvoitteet. Verkostoissa toimiminen tiedon kokoamiseksi ja jakamiseksi sekä oikea-aikainen vaikuttaminen ovat olleet kansallisen

vaikuttamisen kannalta merkityksellisessä roolissa. "

Rakli on yllä olevasta samaa mieltä täydentäen sen että EU-lainsäädäntö on ilmastotavoitteiden osalta yhä pikkutarkempaa ja ristiriitaisempaa. Tästä käy esimerkiksi uusi 55-valmiuspaketti. Suomen on onnistuttava vaikuttamaan siihen että energia ja ilmastosuunnitelmia voidaan edistää jatkossa kansallisesti tehokkaimmilla tavoilla unohtamatta EU:n roolia tavoitteisiin sitouttamisessa kaikkien jäsenmaiden osalta. Tämä on aivan olennainen kysymys kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen kannalta.

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

-

Avoim vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

Nähdäksemme vuonna 2020 toteutetuilla toimialojen tiekartoilla tulisi olla keskeisempi rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisen varmistamisessa. Toimialojen tiekartat toimivat keinovalikoimana joka täydentää nyt esitettyä ilmasto- ja energiastrategiaa. Kannatamme tiekarttojen päivittämistä vastaamaan nykytilannetta energiatuotannon ja politiikkatoimien osalta.

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

-

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

-

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

On selvää että strategian toteutuksen keskiössä tulee olla myös taloudellisten vaikutusten huomiointi ja kustannustehokkuus.

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

En ota kantaa näihin osa-alueisiin

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

-

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

-

Suomen vetyst strategia

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus Suomen vetyst strategiaa koskien

-

Avoin vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

Kohta: ""Jotta monesta eri lähteestä syntyviä ja rakennetun ympäristön pitkä elinkaaren ajalle jakautuvia päästöjä voitaisiin paremmin ohjata, on hallitusohjelman mukaisesti valmisteltu elinkaariarviointiin perustuvaa vähähiilisen rakentamisen säädösohjausta. Sen mukaisesti uusille rakennuksille asetettaisiin käyttötarkoituusluokkiin perustuvat päästörajat, joita tarkistettaisiin määrävälein Suomen hiilineutraaliustavoitteen seurannassa." (4.4.4 Rakennukset ja rakentaminen)

Ilmastovaikutusten ja vähähiilisyden arviointi on olennainen osa rakennushankkeita jo tänä päivänä. Vähähiilisyden tuominen säädösohjauksen piiriin on sikäli perusteltua. Rakli ei kuitenkaan kannata vähähiilisyden tuomista lainsäädäntöön nyt esitetyllä mallilla perustuen raja-arvoihin eri käyttötarkoitukseluokan rakennuksille. Rakli näkee, että esitetyllä mallilla lopputuloksena on teoreettinen hiilijalanjäljen ohjaus, ylimääräinen työ ja mekaaninen laskenta rakennushankkeissa. Ei parhaiden markkinakäytänteiden tukeminen vähähiilisydessä. Vaikutuksia ei esitetyllä mallilla myöskään pystytä todentamaan, koska esitetty malli perustuu teoreettiseen laskentaan eikä huomioi rakennushankkeeseen kokonaisuutta eikä parhaita käytössä olevia tietoja vähähiilisyden ohjaamiseksi hankkeessa. Esitys vähähiilisyden arviointimenetelmästä raja-arvoihin perustuen on ongelmallinen myös hankekohtaisten innovaatioiden ja parhaiden ratkaisujen tukemisen kannalta. Raklin järjestämässä vähähiilisyden rakennuttamisen klinikan seminaarissa maaliskuussa lopussa 2022 todettiin että raja-arvoja ei enää tarvita. Hankkeiden hiilijalanjälkeä arvioidaan parhaalla käytettävissä olevalla tiedolla ja ratkaisujen vaikuttavuutta suhteutetaan saman hankkeen BAU – skenaarioon. Raki toteaaakin, että aika on jo ajanut esitetyn raja-arvoihin perustuvan säädösohjauksen tavan ohi.

Riskinä ehdotetulla tavalla toteuttaa rakentamisen vähähiilisyden arviointi raja-arvoihin perustuen on myös, että viedään edellytykset sektori-integraation toteuttamiselta energiajärjestelmän ja rakennusten muodostamassa kokonaisuudessa, koska ympäristöministeriön toimesta esitetty malli ohjaa ratkaisuihin jotka eivät ole sektori-integraation mukaisia vaan rakennusta tarkastellaan yksittäisenä saarekkeena.

Rakli on ehdottanut ympäristöministeriölle tapaa, jolla säädökset olisi mahdollista toteuttaa parhaiten rakennuskannan vähähiilisyttä ja sektori-integraatiota edistäen.

ilmasto- ja energiastrategian tiivistelmä: kohta 4.1.

” Prosessiteollisuuden päästöjen vähentämisessä sähköistyminen ja vedyn rooli ovat keskiössä. Jo aiemmin voimaantulleet veroratkaisut, valmisteilla oleva sähköistämistuki sekä energiaja demonstraatiotuet kannustavat yrityksiä tarvittaviin investointeihin. Ilmasto- ja energiastrategiassa kannustimet painottuvat teknologian kehittämiseen ja kaupallistamiseen. Tämä luo myös suomalaisille yrityksille kestävästä vientistä ja vähentää globaalisti päästöjä suomalaisten yritysten hiilikädenjäljen avulla. Teollisuuden päästöjen vähentäminen toteutuu pääosin toimialojen vähähiilitiekarttojen pohjalta. Tiekarttojen toteuttaminen edellyttää vähähiilisiä investointeja edistävää ja ennakoitavaa toimintaympäristöä. Hallitus tukee politiikkatoimilla vahvasti tätä kehitystä.”

On erinomaista, että toimialojen tiekarttojen rooli on tunnistettu ilmasto- ja energiasuunnitelmassa. Suunnitelman kokonaisuuden ollessa vielä melko täsmennyttömällä tasolla tiekartat voivat tuoda kaivattua konkretiaa suunnitelman toteuttamiseen. Rakli ehdottaa, että tiekartat päivitetään TEM – johtoisesti vastaamaan nykytilaa energian päästöttömyyskehityksestä ja niille annetaan keskeinen rooli ilmasto- ja energiastrategian toteutuksessa.

Kohta 4.2 "Uusiutuvan energian edistäminen Työ- ja elinkeinoministeriön energiatuki on keskeinen keino edistää uusiutuvan energian investointeja ja kaupallistamista sekä vihreää siirtymää."

Toisin kuin TEM energiatuki kaikki tuet eivät kohdistu tasapuolisesti toimijoiden kesken. Energiatukien osalta Rakli edellyttää, että kiinteistökannan osalta ne kohdistetaan tasapuolisesti kaikille toimijoille ilman rajoksia vain tiettyyn osaan rakennuskannasta. Energiatuilla pitäisi kannustaa pitkäjänteiseen päästöttömyyskehittämiseen. Tämä onnistuu parhaiten tukeutumalla energiatehokkuussopimusjärjestelmään.

Somersalmi Mikko
Rakli ry